

Tas Latweeschu lauschu draugs.

1832. 2. Septbr.

36ta lappa.

Jaunas sinnas.

No Pehterburgēs. Tās trihs augsti zeenigas jaunas leelwirstenes, muhsu mihta Keisera meitinas, kas scho wassaru pee Rehweles juhmallas peldejahs, 16tā August no turrenes ar ratteem atkal aisbrauze us mahjahm. — Pee Narwas pilssehtas winnas gahje skattitees to weetu, fur Narwas uppe no teem 20 pehdas augsteem kalneem gahschahs leija. — Keisera brahlis, tas leelwirsts Mikails Pawlowitsch, winna laulats draugs, ta leelwirstene Helena Pawlowna ar sawahm meitinahm us Maskawu irr aisbraufuschi.

No Lihbekes. (24. August.) Zur sehriga taggad jau druzin atlaischahs. — No 14tas Juhni lihds schai deenai ta tur pawissam 1265 zilwekeem uskritte, no kurreem 370 atkal palikke wesseli, 709 nomirre un 186 schodeen wehl irr flimmi. — Ja brijhnojahs, ka schi sehriga neween schinnt pasfaules puffed tif breefmigi plohsa, bet nu arri jau winn' puffed leelas juh-ras, pascha tahla Amerika irr schkusees.

Sinna no kahdas pagasta lahdes Kursemmē.

Jau pahri par 14 gaddeem Kursemmes arraji preezajahs par saweem jauneem likkumeem, ko Keisera schelastiba teem irr dahwinajusi un lihds schim us-turrejusi, un jo deenas jo wairak redsami tohp tee labbi augsti, kas no schahs eetaisichanas zekahs. Jau tumschais lauschu prahts tohp apgaismohts, ir nab-badstisch juht sawu zilwezigu gohdu, jau laudis eesahl muddigaki strahdaht, wairak pelnitees, jau tehwi un mahtes sawus behrnus leel labbaki eemahziht skohlā, lai tee paleek par prahtneekem un gohda-zilwekeem, jau wairak zeeniti tohp semmes un basnijas likkumi un muhsu mihti Latweeschu atsiht, ka ta irr ihsta laime un ihstais

meers, kad meh's appak'sch gudru un schelligu Keiseru un appak'sch labbeem un gudreem lifkumeem dshwojam. Bet wehl dauds truhst, wehl ne eet wiffâs mallâs wi's pareisi. Gan dauds weetâs no semneekem tâ kâ no kungeem suhdsehts tohp, par schahdu tahdu wainu, pee tahs jaunâs eetaisichanas, no zitteem pateefigi, no zitteem nepateefigi, un arri ne warr leeqtees, ka laudim dauds labbaki klahthos, ja teefas wihri un pagasta preekschueeki wiffur prahtizaki un taifnaki buhtu, ja mulkestiba un mahnu tizziba ne stahwetu pretti wiffam labbam, ja pawalstneeki wairak ustizetu faweem labbeem kungeem, un ja wiffi kungi wehl tâ, kâ wezzôs laikôs, arween kâ tehwi gahdatu par faweem laudim. Lai schee taggadin arri brihwi irr, winni tomehr wehl nejhdsigi, wehl ne proht bes waddona eet, wehl ne warr ar sawahm wahjahm azzim itt skaidri redseht. Bet wiffa zilweziga eetaisichana eefahkumâ nepilniga un muhsu mihti Latweefchi labpraht labbas mahzibas dsird un pee firds leef.

Gan drihs wiffur pasaulé warr redseht un to paschu warr ikkurrâ draudse atrast: fur laudim maife un pahrtisichana papilnam, tur arri zekahs prahta gaischiba, labba behnu audsinaschana, tur paleef mahjas jaukafas, drehbes glihtakas, tur pamasam suhd mulkestiba un mahnu tizziba, tur azzim redsoht aug tehwa semmes mihlestiba, fwehtas tizzibas zeenischana un paklausigs prahts. Un tas, kas laudis pa tahdu gohda zekku wadda un teem rahda, kahdâ wihse tee warroht par sawu labklahschanu paschi gahdacht, tahds irr gohda wihrs, zilweku ihstais draugs un kauschu mihletais un labbu darritais.

Kursemmé irr kahda Krohna kauschu draudse, kam ta leela un retti redsama laime irr, ka eeksch 21 gaddeem weens un tas pats kungs par to walda — un ta preezajahs par schahs waldisichanas labbeem augteem, jo deenas jo wairak. Es warretu scho draudsi un winnas kungu ar wahrdu minneht, bet schis pateefi zeenijams kungs ne mekledams pasauligu gohdu, labbat' gribb kluffinam sawus appak'schneekus aplaimoht. Schahs Krohna draudses fainneeki 1811tâ gaddâ wehl bija leelôs parradôs, mahjas bija sliktas un laudis bija dsilli eegrimmufchi semneeku netikkumôs. Zeem ne bija dauds lohpu, nei labbi sirgi, tee no magasihnes maifi nehme jau ap seemas fwehtkeem un ne paspehje sawu — toreis dauds masaku galwas naudu makfacht. Tad nahze wehl tas gruhtais karra gads 1812. Bet jau toreis tas gudrs un schelligs kungs, nogreese daschas gruhtibas no faweem laudim. Preeksch 26 gaddeem schee Krohna fainneeki bija dabbujufchi pehz teefas spreeduma 3000 dahlderus; bet schi nauda tappe isdallita starp fainneekem. Nu eefahze preezigas deenas; bet — eeksch 3 neddetahm schi nauda bija sadserca krogôs, un netiklu un schuhpu skaitls bija wairohts un laudis wehl nabbagaki ne kâ papreeksch. Kaut jelle jau toreis gudri waldineeki scho leelu naudu buhtu us augteem isdewufchi! fur gan pa wiffu Kursemmi taggad baggataka draudse buhtu? — Pehz karra laika schim pagastam tappe ismakfachts no Krohna 850 rubli papihru naudas, par schuhstehm, fo tas 1807tâ gaddâ bija dewis. Tas taggad waldidams kungs ne isdallija wi's scho naudu, jo daschi fainneeki, kam ta peenahktohs, jau bija nomirruschi. Gan laudis sawâ nejhdsibâ kurneja, wehledami labpraht to sawâs rohkâs dabbuht un istehreht, bet

fungs to ne sahwe. Zurpretti winsch no scheem rubleem aismaksaja pee laika draudses galwas naudu, un daschu reis jau preeksch laika un semneeki bes speeschanas pehz, ruddent un seemâ, fanesse atkal to naudu. Nu wairs ne bija strahpes nauda jamaksa. Jau tas bija funga gudribas augli. Bet jau toreis winsch labpraht gribbeja scho naudu us augleem isdoht, bet fainneeki to ne dsirdeht ne gribbeja dsirdeht no bailibas, ka winnu manta ne sustu pagallam. Tâ schi pagasta nauda palikke arween neaugliga! No laika us laiku ta gan tappe wairota, zaur zittu schkuchtu-naudu, bet tas ne bija leela manta.

Tanni 1819tâ gaddâ eefahze ta jauna semneeku buhschana. Nu tee wissprahti-gaki un gohbdigaki zilweki tappe islassiti par teefas-wihreem un preekschneekem. Weeglaki nu fanahze galwas nauda wissuwairak zaur to, ka ne fungi wairs, bet pagastateefa to falassija un ka tikkai tee pagasta lohjekki, kas teescham warreja kaut ko pelnitees, prohti no 14 lihds 60 gaddeem, scho naudu maksaja. Bahrimu manta ne tappe wairs isgaisinata, bet pee pagasta-teefas nolikta, bet tahda nauda arri palikke bes augleem. Tas fungam bija lohhti schehl. Mufsu magasihne bija wahl no wezjeem laikeem wairak labbiba, ne ka waijadseja. Jo pee jaunus eetaisichanas tikkai no 1817 gadda magasihnes labbiba tappe skaitita. Kas pahrak bija, to kungs pagastam par labbu isdewe, un tâ atkal pulks naudas fanahze, kas ne peederreja fainneekem ween, bet pagastam. Mufsu prahzigs un gohdigs kungs kahdâ deenâ atnahze pee pagasta-teefas un teize: "Nihkti behrni, man waijaga 500 fudr. rubli, aisdohdeet man scho naudu us kahdu gaddu; es jums wissu ar augleem rikrigi atmaksaschu." — Wissi zeete kluffu un kassija galwas. — "Nu," teize tas kungs, "tas gan driht tâ isffattahs, ka juhs man ne tizzetu. Apdohmajeet, ka jums eefsch mannahm mantahm deesgan wehl paleef par kihlu: jau manni sirgi un ratti wairak maksahs, ne kâ 500 rubli." Utkal kluffuzeeschana. — Nu pagasta wezzakais, prahzigs zilweks, isfauze: "Uk juhs mutkischi, mutkischi!" — un tee wahrdi palihdseja. "Ro buhs darriht!" — teize nu tee zitti teefaswihri un preekschneeki: "sawam pascham fungam ne warr leegt!" — Un tâ tee winnam eedewe 500 fudr. rublus; sin-nams prett drohschu kwitti. Bet wissur nu warreja dsirdeht laudis runnajam: "Mufsu nauda taggadin irr wehjà!" — Bet kungs nopirke par scho naudu tuhda-lin kahdu Widsemnes naudas grahmatu (Pfundbrief) un tihfschi 2 gaddus ne ko ne maksaja pagastam. Tad nahze winsch kahdu deenu pee pagasta-teefas, nolikke 50 fudr. rublus us teefas galdu un teize: "Es jums pateizu par juhsu mihlestibu, us-tizzibu un palihgu. Schè jums tee augli no 2 gaddeem, un schè naudas weeta schi naudas grahmata, kas 500 fudr. rublus geld, un kas jums ifgaddus 25 rublus nef-fih. Schi naudas grahmata irr labbaka, ne kâ schkihsta nauda, jo ta ne warr jums isgais us nekahdu wihsti, neds zaur sagleem un laupitajeem, neds zaur uhdens wif-neem un ugguns leesinahm! — Tee lautini krattija sawas galwas, apskattija un ap-taustija scho grahmatu no wissahm mallahm un ne warreja saprast, kâ tahda masa lappa, jebfschu gan beesa, tik dauds naudas geldetu. Bet tee 50 weffeli fudr. rubli apkluffinaja winnu bailibu un tee eefahze tizzeht, jebfschu tee wehl ne redseja.

Èa nu peeauge fchi nauda ar iffatru gaddu. No 500 ta bija augufi libdf 550 un ifgaddus wehl 25 rubli nahze flah; un tee wezzi augti nefse atfal fawus auglus. Wehrn-gadd wehl nahze labba teefa naudas flah, kad fchi walfts tà tà wiffas zittas no Krohna dabbuja to mafku par to labbibu, putramu un feenu, fo ta 1812tà gaddà Kreemu farra fpehtam bija dewufi.

Saggadin fchini draudfè irr 3 naudas lahdes.

- I. Saimneeku lahde ar 900 fubr. rubleem, fas irr zehlfes no wezzu fchfufhtu naudas.
- II. Wiffa pagasta lahde ar 1293 fubr. rubleem, fas irr zehlfes no pahrdoh-tas labbibas, fas pahrafi magafihne bija un no tahs mafkas par to 1812tu gaddu.
- III. Bahrinu lahde ar 1000 fubr. rubleem, fas, warr buht wairaf, ne tà fim-teem zilwekeem kohpà peederr.

Wiffas trihs lahdes kohpà turr 3193 fubr. rublus.

Èa usraudfifhana, aprehkinafchana, farakfifchana un isdallifchana tahs bahrainu lahdes, tam fungam wiffleelakas publeschanas darra, bet fchis darbs winnam arri wiff-wairaf pateizibu un preeku ness un laudis pee fchahs naudas lahdes, wiffu papreetsch irr mahzijschees ufizizet fawam labbam un fchehligam fungam un tehnam un to no wiffas firds fwehriht. Zo dasch bahrinfch, kurra datta 40 rubli bija, pehz pabeigteem behnu gaddeem 60 rublus un wairaf dabbuja. Tee weentefigi lautini fahweja tad tà apftulbuschi un ne warreja fapraft, tà tas effohr notizis. Zo wezzs laifds bahrinu mantas tappe isdallitas pee brakteem un raddeem, un kad bahrinfch bija peeaudfis, tad firgs bija nosprahfis, lohpi bija wezzi, woi nokauti, labbiba bija apehfta, drehbes fa-walkatas un nauda isfehreta.

Èee eezelfchanas un usraudfifchanas fchahs pagasta lahdes palihdfeja un wehl tag-gad palihdf zeenigam fungam tas gohdigs un ufizizigs teefas ftrihweris un tas pateefi gohdigs un zeenihes pagasta wezzakais, fas no 1819ta gadda libdf fchim jau 5tu reif us fcho gohda ammatu irr ielaffihis. Èai Deems winnu wehl ilgi ufurr, libdf ar to fchehligu un gudru fungu, fchai draudfei par ihfu laimi!

Mums leels preeks buhs, kad mehs dferdefim, ka wehl wairaf tahdi fungi un tah-das draudfes Kurfemmè, Widsemmè un Zggawu femmè effohr, un fo deenas fo wairaf zeltohs. Èee mums Kurfemmè jau augti walbineeki irr pawehlejuschi, no tahs nau-das, fo fchehligs Reifers par 1812tu gaddu femneefem mafajis, wiffur pee Krohna lau-dim tahdas pagasta lahdes eezela. Un pehz muhsu padohma wiffur warretu tahdas lah-des eetaifih, wiffuwairaf tur, fur pilnas magafihnes irr. Wairaf tà pufse ne tohp par gaddu isnemts un ta ohtra pufse un leelaka datta paleef wezza, fahf pelleht, tohp no fchurfahm un pellehm ehfta. Kad nu ar walbifchanas wehlefchanu, fahdà labbà gaddà, fcho pufsi pahrdohu un to naudu us augleem liftu, tad magafihnei ne fahda ffehde, bet pagastam leels labbums zeltohs. Un kad teefcham fahdà neaugligà gaddà leelaka wajadfsiba buhtu, un magafihne ne peeriftu, tad atfal warretu labbibu pirkt un laudis glahht, zaur tahdu naudas grahmatu, fas zaur daschu gaddu augleem, jau lee-laka buhs paliffufi. —

Zuhs fungi un laudis, gahdajeet par pagasta naudas lahdehm! —

**

25tas mihfklas usminna: Gadda zettorfknis.

26ta m i h f l a.

Zif naglu labbi apfaltam firgam wajaga?

Brihw drikkelt. No juhrmallas-gubbernementu augftas walbifchanas pufes:

C. E. Napierfky.